

Työsuojelusanasto

lisälehti

7.10.2008

Vuonna 2006 ilmestyneen Työsuojelusanaston termisuositukseen ja määritelmiin on tehty joitakin muutoksia.

Muutetut sanastokohdat löytyvät lisälehdessä olevien termitietue- ja käsittekaavionumeroiden perusteella.

6

työturvallisuus

sv	arbetssäkerhet; säkerhet i arbete
en	safety at work; occupational safety
de	Arbeitssicherheit <i>f</i> ; Sicherheit <i>f</i> am Arbeitsplatz
fr	sécurité <i>f</i> au travail

työympäristön tila *työntekijän* turvallisuuden ja terveyden kannalta

Kokonaisturvallisuudeksi kutsutaan tavoitetilaa, jossa ei satu työ-, liikenne-, koti- tai vapaa-ajan *tapaturmia*.

Työturvallisuus on osa yritysturvallisuutta eli kaikkien yrityksen turvallisuuteen liittyvien asioiden hallintaa.

Suomen työturvallisuuslaki on ruotsiksi arbetarskyddslag.

arbetsmiljös tillstånd i anslutning till *arbetstagarens* säkerhet och hälsa

Helhetssäkerhet är ett måltillstånd där inga *olycksfall* sker i arbetet, i trafiken, i hemmen eller under fritiden.

Arbetssäkerhet är en del av företags säkerhet, det vill säga hantering av allt som har med företagets säkerhet att göra.

Den finska työturvallisuuslaki heter arbetarskyddslag på svenska.

17

työterveyshuollon toimintasuunnitelma

sv	företagshälsovårdens verksamhetsplan
en	occupational health service plan; occupational health care plan
de	Plan <i>f</i> der betrieblichen Gesundheitsfürsorge; Plan <i>f</i> der betriebsärztlichen Betreuung
fr	plan <i>m</i> d'activité du médecin du travail

työnantajan kirjallinen suunnitelma, joka sisältää *työterveyshuollon* yleiset tavoitteet sekä *työoloihin* perustuvat tarpeet ja niistä johtuvat toimenpiteet

arbetsgivarens skriftliga plan som omfattar de allmänna målen för *företagshälsovården* och de behov som *arbetsförhållandena* ställer på den, samt därav föranledda åtgärder

28

työterveyslääkäri

sv företagsläkare; företagshälsovårdsläkare /FI/
en occupational health physician
de Betriebsarzt *m*
fr médecin *m* du travail

lääkäri, joka toimii *työterveyshuollossa*

Työterveyslääkäri on työterveyshuollon ammattihenkilö.

Työterveyshuollossa päätoimisesti toimivan laillistetun lääkärin tulee olla koulutukseltaan työterveyshuollon erikoislääkäri.

Työterveyshuollossa osa-aikaisesti toimivalla laillistetulla lääkäriellä tulee olla tietynlaajuinen työterveyshuollon koulutus.

läkare som arbetar inom *företagshälsovården*

Företagsläkaren är en yrkesutbildad person inom företagshälsovården.

En legitimerad läkare som huvudsakligen arbetar inom företagshälsovården bör till sin utbildning vara specialiserad inom företagshälsovården. En legitimerad läkare som delvis arbetar inom företagshälsovården bör ha en viss utbildning inom företagshälsovården.

126

tukivyö

sv stödbälte *n*; säkerhetsbälte *n* (2)
en safety belt (1)
de Haltegurt *m*
fr ceinture *f* de travail

putoamissuojain, joka tukee käyttäjää korkealla paikalla tehtävässä työssä

fallskydd som ger användaren stöd vid arbete som utförs på höga höjder

165

psykososiaalinen työympäristö

sv psykosocial arbetsmiljö
 en psychosocial work environment
 de psychosoziale Arbeitsumgebung *f*
 fr environnement *m* psychosocial de travail

työympäristön osa, joka muodostuu työn johtamisesta, *työn organisoinnista*, yhteistyöstä, viestinnästä ja vuorovaikutuksesta sekä yksilöllisestä käyttäytymisestä *työyhteisössä*

Psykososiaaliseen työympäristöön vaikuttavat sosiaalisiin kontakteihin, työyhteisön kulttuuriin, *työilmapiiriin*, arvoihin ja normeihin, vastuun jakoon ja työn sisältöön liittyvät tekijät.

del av *arbetsmiljö* som består av arbetets ledning, *arbetets organisering*, samarbete, kommunikation och växelverkan samt det individuella beteendet i *arbetsgemenskapen*

På den psykosociala arbetsmiljön inverkar faktorer kring de sociala kontakterna, arbetsgemenskapens kultur, *arbetsklimatet*, normer och värderingar, ansvarsfördelningen och innehållet i arbetet.

172

työyhteisön toimivuus

sv fungerande arbetsgemenskap
 en functioning of the work community
 de Funktionieren *n* der Arbeitsgemeinschaft; Leistungsfähigkeit *f* der Arbeitsgemeinschaft
 fr fonctionnement *m* du collectif de travail

työyhteisön keskinäinen vuorovaikutus ja kyky saavuttaa sille asetetut tavoitteet

Työyhteisön toimivuuteen vaikuttavat esimerkiksi toimintaan varattujen resurssien riittävyys, johtaminen, *työilmapiiri* ja yhteistyön toteutuminen työyhteisössä.

arbetsgemenskaps interna växelverkan och dess förmåga att uppnå de mål som ställts

Hur väl arbetsgemenskapen fungerar, beror till exempel på hur tillräckliga resurser reserveras, ledning, *arbetsklimat* och hur samarbetet förverkligas i arbetsgemenskapen.

173

työilmapiiri

sv	arbetsklimat <i>n</i> ; arbetsplatsklimat <i>n</i>
en	work climate; working climate; work atmosphere
de	Arbeitsklima <i>n</i> ; Betriebsklima <i>n</i>
fr	climat <i>m</i> de travail; ambiance <i>f</i> de travail

työyhteisössä vallitseva tunnetila, johon vaikuttavat useat *työympäristöön* liittyvät tekijät

Työilmapiiri vaihtelee herkästi.

känslotillstånd som råder inom *arbetsgemenskap* och som påverkas av ett flertal faktorer i *arbetsmiljön*

Arbetsklimatet reagerar känsligt.

177

epäasiallinen kohtelu työssä

sv	osakligt bemötande <i>n</i> i arbetet; kränkande särbehandling i arbetet
en	unfair treatment at work; unjust treatment at work
de	~ Belästigung <i>f</i> am Arbeitsplatz
fr	traitement <i>m</i> inéquitable; traitement <i>m</i> injustifié

yleisen hyvän tavan vastainen käyttäytyminen toisia kohtaan työssä

Epäasiallista kohtelua työssä on muun muassa *työsyrijintä*, *häirintä*, painostus ja loukkaukset. Epäasiallinen kohtelu työssä voi loukata *tasa-arvoisuutta* tai olla *yhdenvertaisuuden* vastaista.

Työnantajan on pyrittävä poistamaan *työntekijään* kohdistuva ja hänen terveydelleen haittaa tai *vaaraa* aiheuttava epäasiallinen kohtelu.

uppförande mot varandra i arbetet som strider mot gott uppförande

Osakligt bemötande i arbetet är bland annat *diskriminering i arbetslivet*, *mobbning*, påtryckning och förolämpningar. Osakligt bemötande i arbetet kan kränka *jämställdheten* eller strida mot principerna för *likabehandling*.

Arbetsgivaren bör sträva efter att undanröja osakligt bemötande som riktas mot *arbetstagare* och som medför olägenheter eller *fara* för hans eller hennes hälsa.

182

yhdenvertaisuus

sv likabehandling; likställdhet

en equality (2)

de Gleichstellung *f*fr égalité *f* (2)

periaate, jonka mukaan ketään ei saa syrjiä henkilöön liittyvän syyn perusteella

Työssä yhdenvertaisuus liittyy esimerkiksi uskonnollisiin kysymyksiin, ikään, sukupuoliseen suuntautumiseen ja etniseen taustaan.

princip enligt vilken ingen får diskrimineras på grund av orsak som gäller hans eller hennes person

I arbetet gäller likabehandling till exempel trosfrågor, ålder, sexuell läggning och etnisk bakgrund.

192

altistuminen; altistus (1)

sv < exponering

en exposure (1)

de Exposition *f*, Exponierung *f*fr exposition *f* (1)joutuminen *altisteen* vaikutuksen alaiseksi

Työntekijöiden altistumista voidaan selvittää *kemiallisten*, *fysikaalisten* ja *biologisten tekijöiden* mittauksilla, joita ovat erilaiset *työhygieeniset mittaukset* ja *biomonitorointi*. Altistumista arvioidaan mittaustuloksina saatujen arvojen perusteella muun muassa vertaamalla tuloksia altisteen *haitalliseksi tunnettuun pitoisuuteen* tai *raja-arvoon*.

Altistumisessa henkilö on kosketuksissa tekijään ihon, hengitysteiden, silmien tai suun kautta. Altistuminen voi johtaa aineen tai tekijän imeytymiseen elimistöön, jossa se voi riittävän suurina pitoisuuksina vaikuttaa terveyteen tai elimistön toimintaan.

Suomen altistuminen- ja ruotsin exponering-käsitteiden välillä on lähinnä kielen luonteesta johtuva tarkastelukulman ero. Exponering kattaa altistumisen lisäksi myös altistamisen eli vaikutuksen alaiseksi asettamisen.

att bli utsatt för verkningarna av ett *agens*

Arbetstagarnas exponering kan utredas med hjälp av mätningar av *kemiska*, *fysikaliska* och *biologiska agens*, bland annat *arbetshygieniska mätningar* och *biomonitorering*. Exponeringen bedöms med hjälp av uppmätta värden i mätningarna, bland annat genom att jämföra resultatet med agensets *nivågränsvärde* eller *gränsvärde*.

Vid exponering råkar en person i kontakt med ett agens via hud, andningsvägar, ögon eller via munnen. Exponeringen kan leda till att agenset upptas i kroppen där det i tillräckligt hög halt kan påverka hälsan eller kroppens funktioner.

Mellan det finska begreppet 'altistuminen' och svenskans 'exponering' finns en skillnad som främst beror på betraktelsesättet. Svenskans "exponering" används både i betydelsen utsätta för exponering (altistaa) och utsättas för exponering (altistua).

193

altiste

sv	agens <i>n</i>
en	exposure agent
de	Agens <i>n</i>
fr	agent <i>m</i>

terveyttä mahdollisesti vaarantava *fysikaalinen*, *kemiallinen* tai *biologinen tekijä*

Altisteen vaikutus on yksilöllinen. Lisäksi vaikutus riippuu muun muassa altistumisreitistä, altisteen vaikutustavasta, *altistusajasta*, *altistusannoksesta* ja mahdollisesta eri altisteiden yhteisvaikutuksesta.

Altisteita ovat esimerkiksi *kemikaalit*, asbesti, *homepöly* ja *melu*.

fysikaliskt, *kemiskt* eller *biologiskt agens* som kan äventyra hälsan

Verkningarna av ett agens är individuella. Dessutom är verkningarna bland annat beroende av exponeringsvägar, verkningssätt, *exponeringstid*, *exponeringsdos* och en eventuell samverkan av olika agens.

Agens är till exempel *kemikalier*, asbest, *mögeldamm* och *buller*.

196

annos-vaikutussuhde

sv	dos-effektsamband <i>n</i> ; dos-effektförhållande <i>n</i>
en	dose-effect relationship; dose-effect ratio; exposure-effect relationship
de	Dosis-Wirkung-Beziehung <i>f</i>
fr	relation <i>f</i> dose-effet

altistusannoksen ja sen elimistössä aiheuttaman vaikutuksen välinen suhde

relationen mellan *exponeringsdosen* och dess verkan i kroppen

280

luonnonvalo

sv	naturligt ljus <i>n</i>
en	natural light
de	natürliches Licht <i>n</i> ; Naturlicht <i>n</i>
fr	lumière <i>f</i> du jour; lumière <i>f</i> naturelle

auringosta säteilevä *valo*

ljus från solen

336

vuokratyöntekijä

- sv hyrpersonal; > uthyrd personal; > uthyrningspersonal; > inhyrd personal; > inhyrd arbetskraft
en agency worker
de Leiharbeitnehmer *m*; Leiharbeiter *m*
fr travailleur *m* intérimaire; intérimaire *m/f*

työntekijä, joka on *työsuhteessa* työnantajaan, joka vuokraa hänet tekemään tiettyä työtä työn teettäjän johdon ja valvonnan alaisena

arbetstagare som står i *anställningsförhållande (1)* till arbetsgivare som hyr ut personal som utför visst arbete under övervakning och ledning av den som låter utföra arbete

372

yhteinen työpaikka

- sv gemensam arbetsplats
en shared workplace
de Arbeitsplatz *m* mit Beschäftigten mehrerer Arbeitnehmer
fr lieu *m* de travail collectif

työpaikka, jossa toimii samanaikaisesti tai peräkkäin useiden työnantajien *työntekijöitä* tai itsenäisiä työnsuorittajia, jossa pääasiallisen *työsuojeluvastuun* kantaa yksi työnantaja mutta jokainen työnantaja vastaa omien työntekijöidensä turvallisuudesta ja jossa kaikkien tulee huolehtia yhteisestä *työturvallisuudesta*

arbetsplats (1) där flera än en arbetsgivares *arbetstagare* eller självständiga utförare arbetar samtidigt eller efter varandra och där en arbetsgivare bär huvudsakligt *arbetarskyddsansvar* medan varje arbetsgivare bär ansvaret för sina arbetstagare och där alla skall se till den gemensamma *arbetssäkerheten*

441

työsuojeluhenkilörekisteri

sv personregister *n* för arbetarskyddet
 en Register of Occupational Safety Personnel
 de Personenregister *n* für Arbeitssicherheit
 fr registre *m* des personnels SST

lakisääteinen rekisteri, johon kootaan työnantajien ilmoitusten perusteella työpaikkojen *työsuojelun yhteistoimintaan* osallistuvan henkilöstön yhteystietoja

Työsuojeluhenkilörekisteriin ilmoitetaan muun muassa *työsuojelupääallikön*, *työsuojeluvaltuutetun*, *työsuojeluviravaltuutetun*, *työsuojelutoimikunnan* jäsenten ja *työsuojeluasiamiesten* nimet sekä *työterveyshuollon* yhteystiedot.

Työsuojeluhenkilörekisterin tarkoituksena on edistää erilaisen *työsuojeluun* liittyvän tiedon levittämistä sekä työsuojelun työpaikkakohtaista valvontaa ja tarkastustoimintaa.

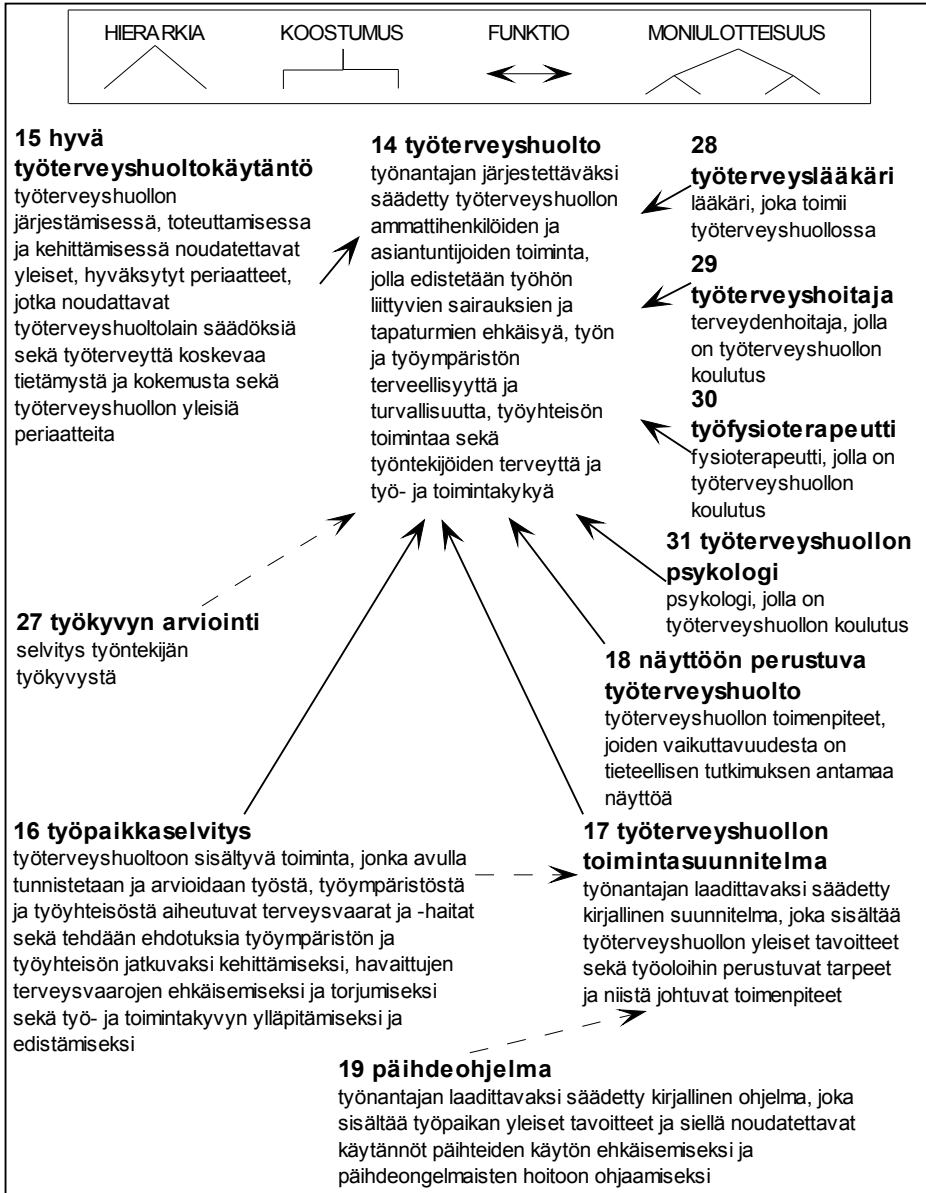
Työsuojeluhenkilörekisteriä ylläpitää yksityis- ja kuntasektorilla *Työturvallisuuskeskus* ja valtionhallinnossa Valtiokonttori sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön valvonnassa.

lagstadgat register i vilket kontaktuppgifter till personal som deltar i *arbetarskyddsarbetet* på arbetsplatserna samlas utgående från arbetsgivarnas anmälningar

Till personregistret för arbetarskyddet anmäls bland annat *arbetarskyddschefens*, *arbetarskyddsfullmäktiges*, *arbetarskyddsfullmäktiges ersättares*, *arbetarskyddskommissionens* medlemmars och *arbetarskyddsombudens* namn och *företagshälsövårdens* kontaktuppgifter.

Avsikten med personregistret för arbetarskyddet är att främja förmedlingen av olika slag av arbetarskyddsinformation och tillsynen över och kontrollen av *arbetarskyddet* på arbetsplatserna.

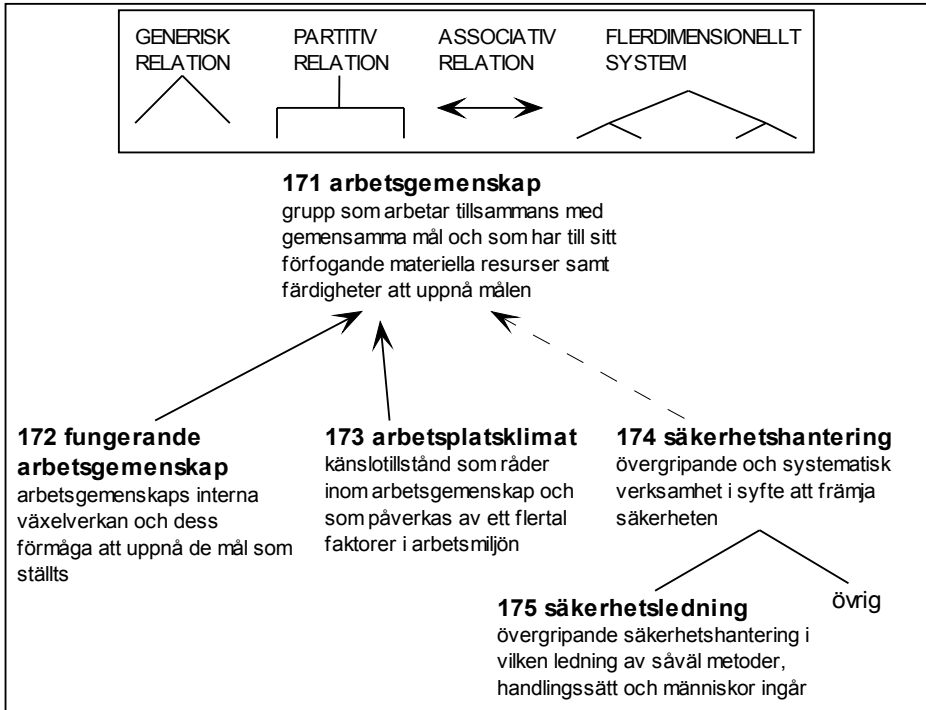
Personregistret för arbetarskyddet förs under övervakning av social- och hälsövärdministeriet inom den privata och kommunala sektorn av *Arbetarskyddscentralen* och inom statsförvaltningen av Statskontoret.

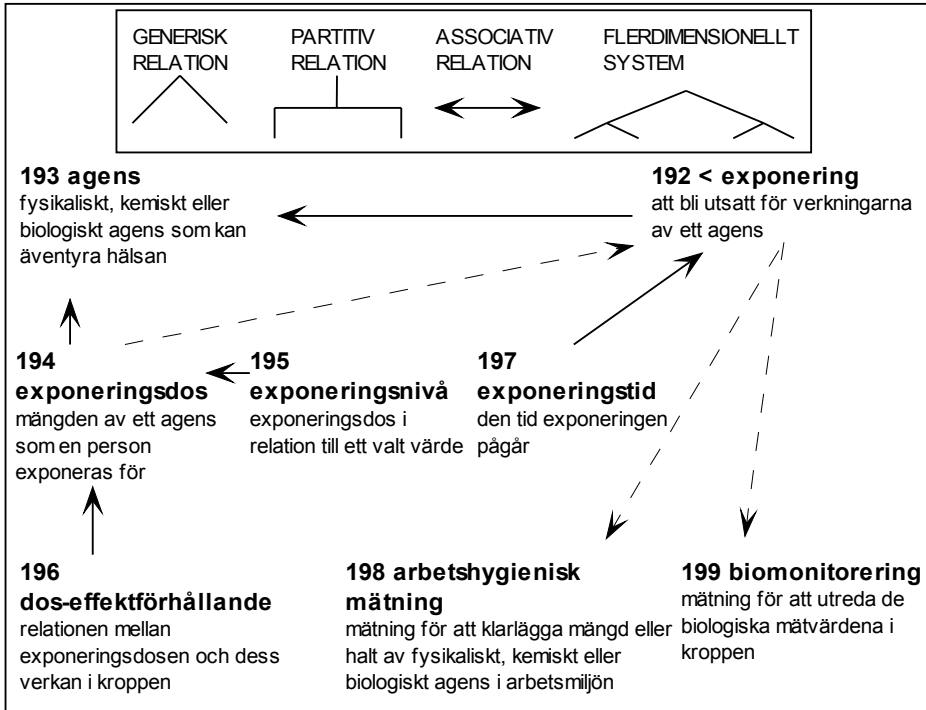
Käsitekaavio 5. Työterveyshuolto.

Begreppsdiagram 6. Företagshälsovård.

Begreppsdiagram 28. Arbetsgemenskap.

Begreppsdiagram 32. Exponering.

